

IEKŠPOLITIKAS ENERĻDIREKTORĀTS
POLITIKAS DEPARTAMENTS B:
STRUKTŪRPOLITIKA UN KOHĀZIJAS POLITIKA

KULTŪRA UN IZGLĪTĪBA

PĒTĪJUMS CULT KOMITĒJAI —
PIEAUGUŠO IZGLĪTĪBA
UN BRĪVPIEEJAS IZGLĪTĪBAS RESURSI

KOPSAVILKUMS

Anotācija

Pētījums analizēts brīvpieties izglītības resursu pašreizējais izmantojums pieaugušo izglītībā, novērtēts tā potenciāls un sniegti ieteikumi politikas veidošanai, ņemot vērā Eiropas Komisijas politikas pamatnostādnes. Darba pamatā izmantots jauns pētījums par vairāk nekā 12 dalībvalstīm, papildinot vairākus projektus, tostarp POERUP („Brīvpieties izglītības resursu izmantošanas politika”), ietvaros iepriekš veiktu pētījumu apkopojumu un 2014.–2015. gadā veiktu pētījumu Kopīgā pētniecības centra vajadzībām par kopīgiem brīvpieties izglītības resursiem, un vēl divus jaunus pētījumus, kas veikti Kopīgā pētniecības centra un mūžizglītības programmas vajadzībām.

Šo dokumentu pieprasīja Eiropas Parlamenta Kultūras un izglītības komiteja.

AUTORI

Sero Consulting Ltd, UK — Paul Bacsich un papildinošo pētījumu autori — Giles Pepler, Sara Frank Bristow, Ebba Ossiannilsson, Alistair Creelman, Eva Szalma un Ilmārs Slaidiņš

ATBILDĀJĀS ADMINISTRĀTORI

Miklos Gyoeffi
Politikas departaments B: struktūrpolitika un kohēzijas politika
Eiropas Parlaments
B-1047 Briselē
E-pasts: poldep-cohesion@europarl.europa.eu

REDAKTORE

Lyna Pärt

VALODU VERSIJAS

Oriģinālvaloda: EN

PARIZDEVĀJU

Lai sazinātos ar politikas departamentu vai abonētu tīmekļa informāciju biļetenu, lūdzu, rakstiet: poldep-cohesion@europarl.europa.eu

Manuskripts pabeigts 2015. gada septembrī.
© Eiropas Savienība, 2015

Šis dokuments ir pieejams internetā :
<http://www.europarl.europa.eu/supporting-analyses>

ATRUNA

Par šajiem dokumentiem paustajiem viedokļiem ir atbildīgi tikai un vienīgi to autori, un tie ne vienmēr atspoguļo Eiropas Parlamenta oficiālo nostāju.

Publicēšana un tulkošana nekomerciāliem nolūkiem ir atļauta, ja tiek norādīts avots un ja par to iepriekš informē izdevēju un tam nosūta vienu eksemplāru.

KOPSAVILKUMS

Pārskats

Pieaugušo izglītība ir jautājums, kam Eiropas Savienība pievērš lielu uzmanību. Satraucoši ir tas, ka vienam no pieciem pieaugušajiem ir vajadzīga rakstpraktika un rīcības prasme, vienam no četriem ir augstākais pamatskolas izglītība un vienam no trim ir ļoti zems IKT prasmju līmenis vai šādu prasmju nav vispār. Lai ar šajiem jautājumiem ir vajadzīga pastāvīga progress, darāmā vēl ir daudz.

Neraugoties uz ekonomikas lejupslīdi, brīvprātīgo izglītības resursu (Open Educational Resources — OER) izmantošana Eiropā ir strauji attīstījusies. Atsevišķas dalībvalstis ir ieviešas vadošas pozīcijas atvērta izglītībā. Ir skaidrs, ka OER var nodrošināt daudzus priekšrocības, tostarp — ilgkā termiņā raugoties — iespēju sniegt izglītību efektīvāk, vienlaikus rīpīgi sekojot līdži izmaksām.

Šajā pētījumā aplūkots pieaugušo izglītība OER kontekstā. Vispārīgā ieskatsā gūšanai par aktuālo situāciju pieaugušo izglītības jomā ieteicams izlasīt 2015. gada februārī iznākušo Eurydice ziņojumu „Adult Education and Training in Europe: Widening Access to Learning Opportunities” („Pieaugušo izglītība un apmācība Eiropā — izglītības iespēju pieejamības paplašināšana”).

Struktūra

Pētījumu veido piecas nodaļas.

1. nodaļa ir ievads.
2. nodaļa atrodama pamatinformācija par šajiem jautājumiem stenoto politiku.
3. nodaļā sīki izklāstīts pētījuma darba plāns. Tajā noformulēti divi pamatjautājumi: 1) OER pieejamība un iespēja tos izmantot pieaugušo izglītībā, un 2) pasākumi, ko varētu veikt, lai uzlabotu šo resursu izmantojumu. Turpinājumā uzskaitīti astoņi konkrēti jautājumi, kam pētījumā meklētas atbildes. Nodaļā beigās ir iekavots apraksts par pieaugušo izglītības nozares struktūru un šīs kopsavilkums par to, kā brīvprātīgo izglītības resursus definē UNESCO.
4. nodaļa ir apjoma, un tajā sīki atbildēts uz lielāko daļu jautājumu. Viens no jautājumiem (par OER izmantošanu zināšanu bāzes uzlabošanai) skar tikai nedaudz, jo tiek uzskatīts par mazāk svarīgu, un daļa cita jautājuma (par politikas instrumentiem) ir aplūkots politikai veltītajā 5. nodaļā. Visiem pārējiem jautājumiem atbildes sniegtas šajā nodaļā, tāpēc, lai veidotu noteiktu līdžu struktūru, ir izmantota iniciatīvas MIT90s apsvērumos balstīta salīdzinošā vērtēšanas un izmaiņu pārvaldības sistēma, sasaistot pētījuma izvirzītos jautājumus ar desmit stratēģiskiem aspektiem. Ir sniegtas izsmērētas atbildes par kvalitāti, izmaksām, licencēšanu (ieteicams izmantot Creative Commons licenci), ikdienišķām iespējamības rezultātu atzīšanu un izglītības iestāžu mainīgajiem uzdevumiem. Nodaļā beigās, veidojot pārēju uz politikai veltīto nodaļu, aplūkoti šādi, kas kavē OER un MOOC un citu elastīgo izglītības ieguves veidu izmantošanu. Visu nodaļu caurvij jautājums par to, kas institūcijām būtu jādara, lai mainītos un spētu pielāgoties jaunajiem uzdevumiem, kas saistīti ar OER izmantošanu pieaugušo izglītībā. Divi no galvenajiem salīdzinošā vērtēšanas aspektiem — pedagoģiskā personāla un izglītājamo personu prasmes (un attieksme) — tiek aplūkoti vairākkārt no dažādiem skatu punktiem.

5. nodaļa atbildes uz 4. nodaļā apliktajiem jautājumiem skatītās kopsakarībā ar pašreizējo politisko darbu pie OER un atvērta un elastīga izglītības politikas izstrādes, rezultātā nonākot pie politisko nostādņu kopsavilkuma. Ir uzskaitīti Padomes rezolūcijas par atjaunotu Eiropas izglītības programmu pieaugušajiem iekārtie 13 „aicinājumi”, kuri pārveido OER draudzīgā formā, un, mērītiegi pievēršoties tieši pieaugušo izglītībai, vienkopus integrēti iepriekš atsevišķi nodalītie POERUP dokumenti par augstskolas izglītības un profesionālās izglītības un apmācības politiku. Nākamajā apakšnodaļā skatīta neformālā izglītība un ikdienas mērķu sasniegšana. Piedāvājuma apakšnodaļā ieteikts minētās jomas saistīt, veidojot akreditācijas centrus un pamatojoties uz jau paveikto līdzšinējās izglītības atzīšanas jomā (augstākajā izglītībā) un t. s. vienas pieturas aent r m profesionālās izglītības un apmācības un pieaugušo izglītības jomās.

Pētījuma beigās iekārtas sasniegtas, glosārijs (ar vairākiem 80 šķirkiem) un apjoma izmantoto dokumentu un ziņojumu bibliogrāfija (ar vairākiem 410 avotiem). Bibliogrāfijā galvenā uzmanība ir pievērsta recenzētajiem pētījumiem un oficiāliem ziņojumiem (Eurydice, Eurostat, ESAO, UNESCO u.c.), tā uzturējot mainīgu un fragmentāro atziņu autoru nācās izmantot ar vairākus pārējo rakstura un zemākas kvalitātes materiālus, kā arī virkni Eiropas Parlamenta un Eiropas Komisijas un tās aent r m politisko ziņojumu.

4. nodaļas galvenās tēzes: jautājumi un atbildes

Pieaugušo izglītības jomā ir pietiekami daudz ar OER saistītu norišu, līdz ar to autori ar priecību varēja izdarīt secinājumus, tomēr daži secinājumi ir provizoriski un dažiem citiem pamatā ir maz fakti (it pašitā attiecas uz konkrētiem piemēru analīzi).

Vislietderīgāk OER jautājumu ir skatīt plašākā kontekstā, proti, saistībā ar IKT izmantošanu pieaugušo izglītībā.

Pēc autoru domām, kvalitātes un atzīšanas jautājumiem ir iespējams rast risinājumus, tomēr Eiropas un dalībvalstu aent r m tiek aicinātas risināt šos jautājumus t r k.

Ar līdzšinējās izglītības atzīšana ir atrisināms jautājums, bet tam jāpievērš pašā uzmanība, un ir vajadzīgs straujāks progress EQF, ECTS un, kopumā raugoties, kredītpunktu p r neses jautājums.

Cerētā izmaksu ietaupījums, iespējams, var panākt, tā u ir maz informācijas, kas izriet no konkrētiem piemēru analīzēs. Turklāt ietaupīt izmaksas var, tikai mainot izglītības sistēmu, kas vairākas dalībvalstīs var būt sarežģīti, jo šādu pieeju var būt uzskatīt par institūciju lomas vai tājā strādājošo mērķu darbības ierobežošanu. Būtu jāmeklē kompromisi. Nelielām valstīm un nelielām valstu teritorijās esošiem autonomiem reģioniem (pašitā diem, kuriem ir sava valoda) var būt grūtī vienoties par šādiem kompromisiem.

Virknī pasākumu iespējams veikt ar, dalībvalstīm iesaistoties divpusēji vai ar noteiktām valodām saistītā daudzpusējā sadarbībā.

5. nodaļas galvenās tēzes: ieteikumi un politiskās nostādes

Kvalitāte un atzīšana

- Valstis kvalitatē nodrošinās a) entrēm, saņemot atbalstu no ENQA (augstākās izglītības jomā) un EQAVET (profesionālās izglītības un apmācības jomā), vajadzību pilnveidot izpratni par jauniem izglītības ieguves veidiem (tostarp mācīšanās tiešsaistē, tīmeklī, OER un MOOC) un nodrošināt, lai pret šiem jaunajiem izglītības veidiem neveidotos slēpti, ar faktiem nepamatoti aizspriedumi.
- Komisijai un attiecīgajām valstīm un starptautiskajām iestādēm, kas izstrādā Eiropas augstākās izglītības telpu un Eiropas prasmju un kvalifikācijas telpu, būtu jāstrādā pie reglamentā, jo šobrīd mazinās šādas jauniem izglītības sniegšanas veidiem, kuri nav balstīti uz noteiktu mācību/studiju ilgumu.
- Dalībvalstīm būtu neatlaidīgi jānodrošina augstākās izglītības un profesionālās izglītības un apmācības sniedzēju uzlabot līdzšinējās izglītības rezultātu atzīšanu un ieviest attiecīgās procedūras.
- Lielajām dalībvalstīm vajadzētu izveidot atklātu akreditācijas struktūru, kuras uzdevums būtu novērtēt un atzīt augstākās izglītības līmenī apgūtās zināšanas, un parādīt modeli — iespējams, izmantojot t.s. vienas pieturas aentras — profesionālo kompetenču novērtēšanai un atzīšanai.

Pedagoģiskā personāla attīstība

- Dalībvalstīm, saņemot atbalstu no Komisijas, vajadzētu atbalstīt skolotājus/pasniedzājus/lektoriem paredzētu sākotnējo un turpmāko profesionālās pilnveidošanas programmu izveidi tiešsaistē, koncentrējoties uz mācību materiālu un IT.
- Dalībvalstīm vajadzētu apsvērt iespējas izmantot stimulu shēmas, vērsties pie skolotājiem/pasniedzājiem/lektoriem, kuri tiešsaistē profesionāli pilnveido savas pedagoģiskās prasmes, tostarp pievērsties mācību materiālu tiešsaistē.

OER un IT

- Komisijai un dalībvalstīm vajadzētu piemērot standartizētu Creative Commons licenci un ieteikt lietot to attiecībā uz visiem brīvprātīgo izglītības un profesionālās apmācības materiāliem, kuru finansēšanā iesaistījušies.
- Dalībvalstīm vajadzētu pakāpeniski atteikties no ierobežojuma, kas liedz izmantot saturu komerciālos nolūkos.

Izmaksas un citi būtiskie aspekti

- Dalībvalstīm vajadzētu palielināt augstskolu nodrošinātās izglītības un profesionālās apmācības izmaksu būtisku kontroli un apsvērt, kādus ieguvumus institūcijām nodrošinātu dažādi finansēšanas veidi.

Uzmanības centrs — izglītījamie

- Dalībvalstīm vajadzētu popularizēt (savu suverēno izglītības mērķu un uzdevumu kontekstā) attiecīgās valsts kultūras nozarē un skolu programmās radīt brīvprātīgo resursu pieejamību un iespēju tos izmantot pieaugušo izglītībā.
- Konkrēts finansējums būtu jānovirza OER materiālu krājumu izveidei galvenajās pieaugušo interesēs jomās. Ideāli gadījumā krājumiem vajadzētu būt tūlītīgiem, lai tie nodrošinātu gan patstāvīgai pašmācībai, gan arī citu personu atbalstu stenotai pašmācībai (kvalifikācijas izglītības, tīkldienišas mācīšanās kontekstā) un arī kā resursi pasniedzājiem, kuri vada šādus nodarbības. Tādējādi ieguldījums krājumu izveidē būtu maksimāli izmantots. Krājumu būtu jāiekauj ne tikai

„mācību” teksti, bet ar audiovizuāliem elementiem, kā arī interaktīviem komponentiem un viktorinām sarežģītāk izprotamas mācību vielas apguvei. Tas zināms mērķis varētu palīdzēt pārvērst šīs prasības tiem cilvēkiem, kuriem rakstveidā teksta materiāla apguve attiecīgās valsts valodā/s var sagādāt grūtības neatbilstošas lasītprasmes dēļ.

Finansējums

- Novirzot pieaugušo izglītības atbalstam atvērto tirdzniecības finansējumu, būtu pastiprināti jāizmanto uz rezultātiem vērsta pieeja, lai pieaugušajiem, kuri izgltojas, nodrošinātu atzinību par sasniegto progresu atbilstoši Eiropas kvalifikācijas ietvarstruktūrai. Būtiska nozīme šajam procesam varētu būt akreditācijas centriem (t. s. vienas pieturas aģentūras). Ir atzīts, ka, lai šī daļa pieeja veiksmīgi darbotos, ir nepieciešama attīstīta un plašāka izvērstā EQF, nekā tā ir šobrīd.